

Rolnummers 565 - 575 tot 579 - 582
Arrest nr. 13/94 van 8 februari 1994

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van artikel 161 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, ingesteld door de gemeente Orp-Jauche en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, P. Martens, J. Delruelle en H. Coremans, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de beroepen*

De vernietiging van artikel 161 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 januari 1993, wordt gevorderd door :

- de gemeente Orp-Jauche, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen, met kantoren te 1350 Orp-Jauche, place Communale 1, bij verzoekschrift van 7 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 565;

- de Proefbank voor vuurwapens, openbare instelling, met zetel te 4000 Luik, rue Fond des Tawes 45, handelend door haar administratieve commissie, op verzoek van haar directeur, bij verzoekschrift van 28 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 575;

- de kerkfabriek van de basiliek « Saint-Martin » te Luik, vertegenwoordigd door haar schatbewaarder Charles Pâques, overeenkomstig artikel 79 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 betreffende de kerkfabrieken, bij verzoekschrift van 28 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 576;

- de gemeente Thimister-Clermont, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen, met kantoren te 4890 te Thimister-Clermont, Centre 2, en de kerkfabriek van de « Eglise Saint-Pierre », te La Minerie, 4890 Thimister-Clermont, vertegenwoordigd door haar schatbewaarder Jacques Delhez, overeenkomstig artikel 79 van het voormelde decreet, bij verzoekschrift van 28 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekend is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 577;

- de gemeente Houffalize, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen, met kantoren in het gemeentehuis te 6660 Houffalize, bij verzoekschrift van 29 juni 1993, dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 578;

- de gemeente Manhay, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen, met kantoren in het gemeentehuis te 6960 Manhay; de kerkfabriek van Dochamps, met kantoren te 6960 Dochamps, rue du Centre 42, op verzoek van haar schatbewaarder V. Seleck; de kerkfabriek van Grandmenil, met kantoren te 6960 Grandmenil, route d'Erezée 53b, op verzoek van haar schatbewaarder C. Job, bij verzoekschrift van 29 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 579;

- de gemeente Vielsalm, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen, met kantoren in het gemeentehuis te 6690 Vielsalm, en de kerkfabriek van Vielsalm, waarvan de kantoren gevestigd zijn te 6690 Vielsalm, place Paulin Moxhet 10, op verzoek van haar schatbewaarder M. Rulmont, bij verzoekschrift van 29 juni 1993 dat bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief is overgezonden en is ingeschreven onder het rolnummer 582.

II. *De rechtspleging*

A. *In de zaak met rolnummer 565*

Bij beschikking van 22 juni 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Het bij artikel 74 van de voormelde bijzondere wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 22 juni 1993 bekendgemaakt.

B. In de zaken met rolnummers 575 tot 579 en 582

Bij beschikkingen van 29 juni 1993 heeft de voorzitter in functie in iedere zaak de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Bij beschikking van 13 juli 1993 heeft het Hof die zaken samengevoegd met de zaak met rolnummer 565.

C. In de samengevoegde zaken

De kennisgeving van de beroepen, overeenkomstig artikel 76 van de voormelde bijzondere wet, en van de beschikking van samenvoeging geschiedde bij op 31 augustus 1993 ter post aangetekende brieven, die op 1 en 2 september 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de bijzondere wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 1 september 1993.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, wiens kabinet gevestigd is te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft een memorie ingediend bij op 2 augustus 1993 ter post aangetekende brief in de zaak met rolnummer 565 en bij op 19 oktober 1993 ter post aangetekende brief in de overige zaken.

Afschriften van die memories zijn conform artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 8 november 1993 ter post aangetekende brieven, die op 9, 10, 15, 17 en 18 november 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De Proefbank voor vuurwapens heeft bij op 30 november 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

De gemeente Orp-Jauche heeft bij op 6 december 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

De gemeente Thimister-Clermont, de kerkfabriek van de basiliek « Saint-Martin » te Luik en de kerkfabriek van de « Eglise Saint-Pierre » te La Minerie hebben bij op 6 december 1993 ter post aangetekende brief een gezamenlijke memorie van antwoord ingediend.

De gemeente Houffalize, de gemeente Manhay, de kerkfabriek van Dochamps, de kerkfabriek van Grandmenil, de gemeente Vielsalm en de kerkfabriek van Vielsalm hebben bij op 6 december 1993 een gezamenlijke memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 2 december 1993 is rechter H. Boel aangewezen om de zetel aan te vullen ter vervanging van de heer L. De Grève, die tot voorzitter van het Hof is verkozen.

Bij beschikking van 2 december 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 7 juni 1994.

Bij beschikking van 21 december 1993 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de datum van de terechtzitting vastgesteld op 20 januari 1994.

Van die beschikking is kennis gegeven aan de partijen, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 21 december 1993 ter post aangetekende brieven, die op 22 en 23 december 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 20 januari 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. Gillet, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

. Mr. A. Lesceux, advocaat bij de balie te Marche-en-Famenne, voor de gemeente Houffalize, de gemeente Manhay, de kerkfabriek van Dochamps, de kerkfabriek van Grandmenil, de gemeente Vielsalm en de kerkfabriek van Vielsalm;

. Mr. D. Drion, advocaat bij de balie te Luik, voor de gemeente Thimister-Clermont, de kerkfabriek van de basiliek « Saint-Martin » te Luik en de kerkfabriek van de « Eglise Saint-Pierre » te La Minerie;

. Mr. J. Putzeys, advocaat bij de balie te Brussel, voor de gemeente Orp-Jauche;

. Mr. Ph. Fraipont, advocaat bij de balie te Luik, voor de Proefbank voor vuurwapens;

- hebben de rechters P. Martens en L.P. Suetens verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de gemeente Orp-Jauche

A.1.1. De kerk « Saints Martin et Adèle » te Orp-Jauche is op 13 mei 1940 afgebrand. De gemeente heeft een aanvraag ingediend voor tegemoetkoming vanwege de Staat; die aanvraag wordt nog steeds bestudeerd. Als eigenares van de kerk doet de gemeente blijken van een belang bij haar beroep.

A.1.2. Artikel 161 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen schendt de artikelen 6 en *6bis*, in samenhang gelezen met artikel 11, van de Grondwet, doordat, eerste onderdeel, het zonder aanvaardbare reden een onderscheid invoert tussen de aanvragen waarvoor reeds een bedrag is vastgesteld en de andere aanvragen en doordat, tweede onderdeel, geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen het aangewende middel en het nagestreefde doel, dat erin bestaat op korte termijn de dossiers af te sluiten en het met de toepassing van de wet van 6 juli 1948 belaste bestuur te herstructureren. De aangevochten bepaling maakt inbreuk op het beginsel van de rechtszekerheid, volgens hetwelk de rechtsonderhorigen in staat dienen te zijn de juridische gevolgen van hun handelingen te voorzien.

Standpunt van de Proefbank voor vuurwapens

A.2.1. De verzoekster, die schade heeft geleden tijdens de Tweede Wereldoorlog, heeft in 1946 een aanvraag ingediend die tot betalingen heeft geleid. Er blijft een saldo verschuldigd, waarvoor in een brief van 19 september 1990 was aangekondigd dat later een beslissing zou worden genomen.

A.2.2. De bedoeling de administratieve structuren te rationaliseren is weliswaar niet vatbaar voor kritiek, maar er bestaat geen redelijk verband van evenredigheid tussen het aangewende middel en een dergelijke doelstelling, aangezien het handhaven van de geldende wetgeving het bereiken ervan niet in de weg stond en het onverantwoord is een voorheen bestaande toestand die, zoals ten deze het geval is, ontstaan is uit een tekortkoming van het bestuur, te bestendigen.

Standpunt van de kerkfabriek van de basiliek « Saint-Martin » te Luik

A.3.1. Er is op 16 oktober 1991 een principieel akkoord verleend over een resterend bedrag dat aan de verzoekster was verschuldigd, ten belope van 9.930.893 frank, onder voorbehoud van het vervullen van bepaalde voorwaarden. Zij doet aldus blijken van een belang bij haar beroep, aangezien de bestreden bepaling haar het voordeel van dat saldo ontnemt.

A.3.2. De bestreden bepaling schendt de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet doordat, eerste onderdeel, het criterium van onderscheid dat zij aanwendt, onverantwoord is, doordat, tweede onderdeel, zij in geen enkele overgangsmaatregel voorziet, doordat, derde onderdeel, zij elke vergoeding van de oorlogsschade uit de Tweede Wereldoorlog afschaft, terwijl zij de vergoeding van de oorlogsschade uit de Eerste Wereldoorlog intact laat, en doordat, vierde onderdeel, zij bijna uitsluitend openbare inrichtingen treft voor de eredienst, terwijl andere openbare inrichtingen - wegen, burgerlijke gebouwen - schadeloos zijn gesteld.

Standpunt van de gemeente Thimister-Clermont en van de kerkfabriek van de « Eglise Saint-Pierre » te La Minerie

A.4.1. De kerkfabriek heeft, met inachtneming van de wettelijke vormvereisten en termijnen, een aanvraag tot schadeloosstelling ingediend, waarover op 21 juni 1966 een principiële toezegging is gedaan en waarvan het onderzoek tot in 1992 is voortgezet.

A.4.2. De verzoeksters voeren hetzelfde middel aan als in de zaak met rolnummer 576.

Standpunt van de gemeente Houffalize

A.5.1. De verzoekster heeft, met inachtneming van de wettelijke vormvoorschriften en termijnen, een aanvraag om tegemoetkoming ingediend voor de vervanging van het meubilair van haar stadhuis. Het onderzoek van de aanvraag is voortgezet tot in 1992.

A.5.2. De bestreden bepaling schendt de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet, doordat, eerste onderdeel, zij tussen de aanvragers om tegemoetkoming een onderscheid invoert dat op geen enkele objectieve en redelijke verantwoording steunt, en doordat, tweede onderdeel, zij onder voorbehoud van de overgangsmaatregel die zij vaststelt, elke vergoeding van de oorlogsschade uit de Tweede Wereldoorlog afschaft, terwijl zij de vergoeding van de oorlogsschade uit de Eerste Wereldoorlog intact laat.

Standpunt van de gemeente Manhay en van de kerkfabrieken van Dochamps en van Grandmenil

A.6.1. De vroegere gemeenten Dochamps en Grandmenil, die thans deel uitmaken van de gemeente Manhay, hebben elk, met inachtneming van de wettelijke vormvoorschriften en termijnen, een aanvraag tot schadeloosstelling ingediend, de eerstgenoemde gemeente voor de wederopbouw van haar wasplaats en de vervanging van de glasramen van haar kerk, de laatstgenoemde gemeente voor de vervanging van de glasramen van haar kerk en de wederopbouw van haar pastorie. Het onderzoek van de aanvragen is voortgezet tot in 1992.

A.6.2. De verzoeksters voeren hetzelfde middel aan als in de zaken met rolnummers 576, 577 en 578.

Standpunt van de gemeente Vielsalm en van de kerkfabriek van Vielsalm

A.7.1. De kerkfabriek van Vielsalm heeft, met inachtneming van de wettelijke vormvoorschriften en termijnen, met het oog op de installatie van een nieuw orgel in de « Eglise Saint-Gengoux », een aanvraag tot schadeloosstelling ingediend, waarvan het onderzoek tot in 1992 is voortgezet.

A.7.2. De verzoeksters voeren hetzelfde middel aan als in de zaken met rolnummers 576, 577, 578 en 579.

Standpunt van de Ministerraad

Ten aanzien van het enig middel van de beroepen met rolnummers 565 en 575 en ten aanzien van het eerste middel, eerste onderdeel, van de beroepen met rolnummers 576, 577, 578, 579 en 582

A.8.1. In het advies dat de afdeling wetgeving van de Raad van State heeft gegeven over het voorontwerp dat haar was voorgelegd, heeft zij geoordeeld dat de aangevochten norm onverenigbaar was met artikel 6 van de Grondwet. Het voorontwerp bepaalde : « de Staat (zal) alleen nog instaan voor de betaling van de bedragen die het voorwerp hebben uitgemaakt van een vaste belofte van toelage, toegekend vóór de inwerkingtreding van deze wet ». Rekening houdend met de bezwaren van de Raad van State, heeft de wetgever een nieuw voorontwerp opgesteld, dat de tekst van de aangevochten norm bevat.

De aangevochten norm treft geen kritiek als men steunt op de rechtspraak van het Arbitragehof over vragen van internationaal recht. Het Hof heeft geoordeeld dat de wetgever, door het tijdstip vast te stellen waarop een wet uitwerking heeft, een onderscheid invoert dat op zich geen schending inhoudt van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet (arrest nr. 36/90). In een ander arrest heeft het Hof geoordeeld dat « elke wetswijziging (...) onmogelijk (zou) worden, mocht worden aangenomen dat een nieuwe bepaling (dezelfde bepalingen) zou schenden om de enkele reden dat zij de toepassingsvoorwaarden van de vroegere bepaling zou beperken » (arrest nr. 8/91).

Naar analogie kan die redenering worden toegepast op het onderhavige geval.

De parlementaire voorbereiding toont aan dat met de wet drie doelstellingen werden nagestreefd : de procedures afsluiten vijftig jaar na de feiten; de administratieve structuren rationaliseren; budgettaire beperkingen doorvoeren. De aangevochten maatregel steunt op een beoordeling die niet klaarblijkelijk onredelijk is.

Ten aanzien van het eerste middel, tweede onderdeel, van de beroepen met rolnummers 576 en 577

A.8.2. Het Hof heeft reeds geoordeeld dat de grief volgens welke de wetgever geen overgangsmaatregelen heeft getroffen op zichzelf niet doet blijken dat de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet zijn geschonden (arrest nr. 26/93).

Ten aanzien van het eerste middel, derde onderdeel, van de beroepen met rolnummers 576 en 577 en ten aanzien van het eerste middel, tweede onderdeel, van de beroepen met rolnummers 578, 579 en 582

A.8.3. De aangevochten bepaling beoogt enkel de schadeloosstelling voor openbare goederen. Het stelsel van schadeloosstelling voor privé-goederen blijft voortbestaan. Hetzelfde stelsel is nog van kracht voor de oorlogsschade uit de Eerste Wereldoorlog waarvoor, wat de openbare goederen betreft, enkel nog het dossier van de stad Ieper overblijft, waarvoor betalingen moeten plaatsvinden in 1994, terwijl alle andere dossiers zijn afgesloten in 1958.

Ten aanzien van het eerste middel, vierde onderdeel

A.8.4. De aanwezigheid, onder de verzoekers, van de Proefbank voor vuurwapens volstaat om de stelling te weerleggen volgens welke een discriminatie zou bestaan ten nadele van de openbare inrichtingen voor de eredienst. Sommige verzoekers maken overigens melding van schade aan scholen. Ten slotte is de maatregel algemeen en abstract : zelfs al had hij enkel betrekking op gebouwen die bestemd zijn voor de eredienst, dan nog zou hij enkel inrichtingen hebben getroffen die zich in dezelfde toestand bevinden.

Antwoord van de gemeente Orp-Jauche

A.9. De wijziging die in de oorspronkelijke tekst is aangebracht heeft de door de Raad van State aangeklaagde discriminatie niet doen verdwijnen : het onderscheid is gebaseerd op de naarstigheid waarmee het bestuur de aanvragen heeft behandeld. Het steunt op een criterium dat noch objectief, noch redelijk is. De reden waarom het onderzoek van de aanvraag vertraging heeft opgelopen, is dat het bevoegde bestuur van één ministerie naar een ander is overgebracht, het dossier van de verzoekster verloren is gegaan en nadien opnieuw is samengesteld bij andere besturen en dat het verscheidene jaren is geblokkeerd door het bestuur dat een uitspraak moest doen over de keuze van de stijl.

De bestreden maatregel miskent het fundamentele beginsel van de rechtszekerheid. Hij staat niet in verhouding tot de nagestreefde doelstellingen.

Antwoord van de Proefbank voor vuurwapens

A.10. De Ministerraad geeft toe dat de termen « vaste beloftes », die in het voorontwerp stonden, dezelfde betekenis hebben als de termen « de bedragen die (...) bepaald werden », die nu in de wet staan. De wijziging heeft enkel betrekking op de terminologie : de kritiek ten gronde die de Raad van State heeft geformuleerd, blijft relevant.

Antwoord van de gemeente Thimister-Clermont en van de kerkfabrieken van de « Eglise Saint-Pierre » te La Minerie en de basiliek « Saint-Martin » te Luik

A.11.1. De gekritiseerde wet is ingegeven door een legitieme bedoeling, maar door de toepassing ervan afhankelijk te stellen van de goede wil van het bestuur, neemt zij een maatregel die niet redelijkerwijze verantwoord is. Het dossier van de verzoekster toont aan dat zij verscheidene rappels heeft moeten sturen opdat haar aanvraag wordt behandeld.

A.11.2. Voor het overige herinneren de verzoekers aan de kritiek die in hun verzoekschrift is geuit en beantwoord door de argumenten van de Ministerraad.

Antwoord van de gemeenten Houffalize en Manhay, van de kerkfabrieken van Dochamps en Grandmenil, van de gemeente Vielsalm en de kerkfabriek van Vielsalm

A.12. De wetgever heeft geen rekening gehouden met de opmerkingen van de Raad van State. De kritiek van dat rechtscollege blijft relevant. De aangevochten wet maakt een onderscheid onder de hangende aanvragen naargelang de formaliteiten met betrekking tot de uitvoering van de beslissing tot toekenning al dan niet zijn

vervuld. Dat criterium is niet objectief, noch redelijk.

- B -

B.1. Artikel 161 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, dat in elk van de beroepen wordt aangevochten, bepaalt :

« Bij toepassing van de wet van 6 juli 1948 waarbij het herstel van de oorlogsschade aan de goederen noodzakelijk voor een openbare dienst of voor het nastreven van een doel van algemeen nut ten laste van de Staat wordt gelegd, zullen alleen nog het voorwerp van een likwidatie ten laste van de Staat uitmaken de bedragen die, overeenkomstig artikel 4 van het besluit van de Regent van 22 februari 1949 tot bepaling van de vorm der aanvragen, de termijn hunner indiening en de regeling der Staatstussenkomst in het herstel der oorlogsschade aan de goederen noodzakelijk voor een openbare dienst of voor het nastreven van een doel van openbaar nut, voor de inwerkingtreding van deze wet bepaald werden op grond van de goedgekeurde inschrijvingen of contracten ».

B.2. De aanvragen tot herstel van door de oorlog veroorzaakte schade aan de bij de wet van 6 juli 1948 beoogde goederen moesten, volgens artikel 4 van het besluit van de Regent van 22 februari 1949, binnen een termijn van één jaar worden ingediend, onder voorbehoud van de bijkomende termijnen die bij het koninklijk besluit van 24 augustus 1951 werden toegestaan.

Noch de wet, noch de uitvoeringsbesluiten ervan voorzagen in andere gronden van uitsluiting van de aanvragen. Door te beslissen dat enkel de bedragen die voor de inwerkingtreding van de bestreden wet « bepaald werden op grond van goedgekeurde inschrijvingen of contracten » het voorwerp zouden uitmaken van een vereffening, heeft de wetgever een onderscheid ingesteld onder de personen die met inachtneming van de vormvoorschriften en binnen de gestelde termijn hadden gevraagd de toepassing van de wet van 6 juli 1948 te mogen genieten : zij voor wie het bestuur het bedrag van de schadevergoeding reeds heeft vastgesteld en zij voor wie het bestuur dat bedrag nog niet heeft vastgesteld. De eerste categorie blijft de gevolgen van de wet genieten; de tweede categorie is hiervan verstoken.

Een dergelijk onderscheid steunt op een niet redelijkerwijze verantwoord criterium. Het is weliswaar legitiem de procedures voor schadevergoeding op korte termijn te willen afsluiten, maar niets verantwoordt dat een onderscheid wordt gemaakt naargelang van de naarstigheid waarmee de

aanvragen werden onderzocht.

Door *a posteriori*, ten nadele van een categorie van begunstigden, een grond van vervallenverklaring in het leven te roepen die op een willekeurig onderscheid berust, heeft de wetgever het gelijkheidsbeginsel geschonden.

B.3. Het middel is gegrond. De andere middelen of onderdelen van middelen dienen niet te worden onderzocht, aangezien zij niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

Om die redenen,

het Hof,

vernietigt artikel 161 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 8 februari 1994.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior